

Ilmastonmuutos sosiaali- ja terveyssektorilla

Sosiaali- ja terveysministeriön
ilmastonmuutokseen sopeutumisen
suunnitelma (2021–2031)

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:20

Ilmastonmuutoksen vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin

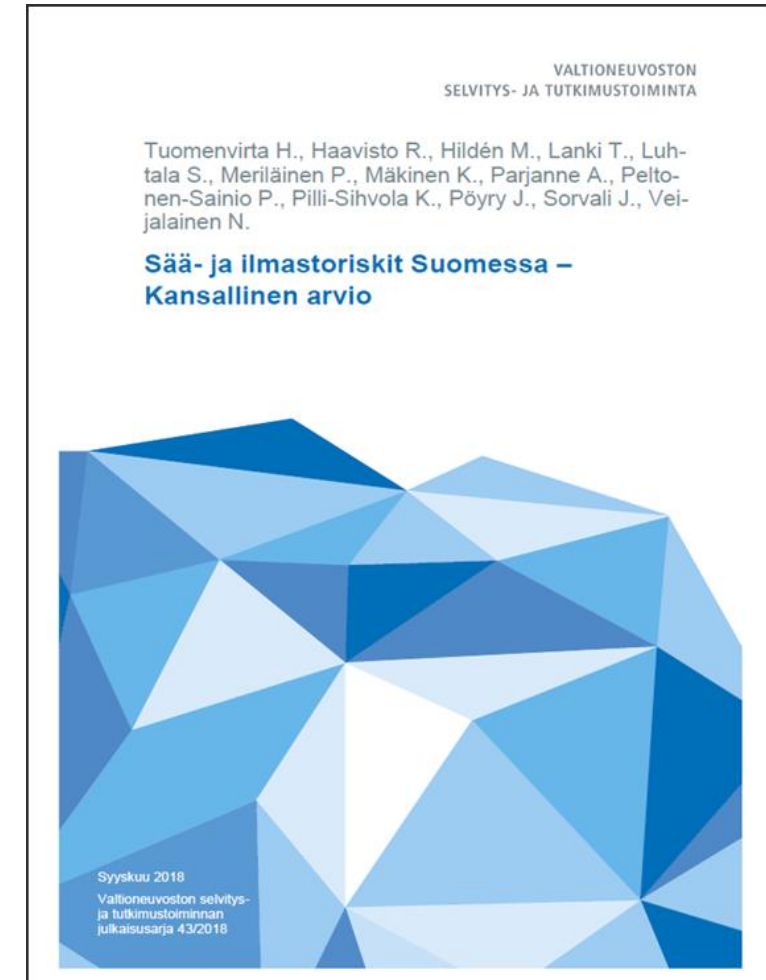
Sosiaali- ja terveysministeriön ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelma

Pohjois-Savon Ilmastofoorumi 6.5.2022

Jaana Halonen ja Päivi Meriläinen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Ilmastonmuutoksen terveyshaitat Suomessa

- Helteen terveyshaitat merkittävin suora vaikutus

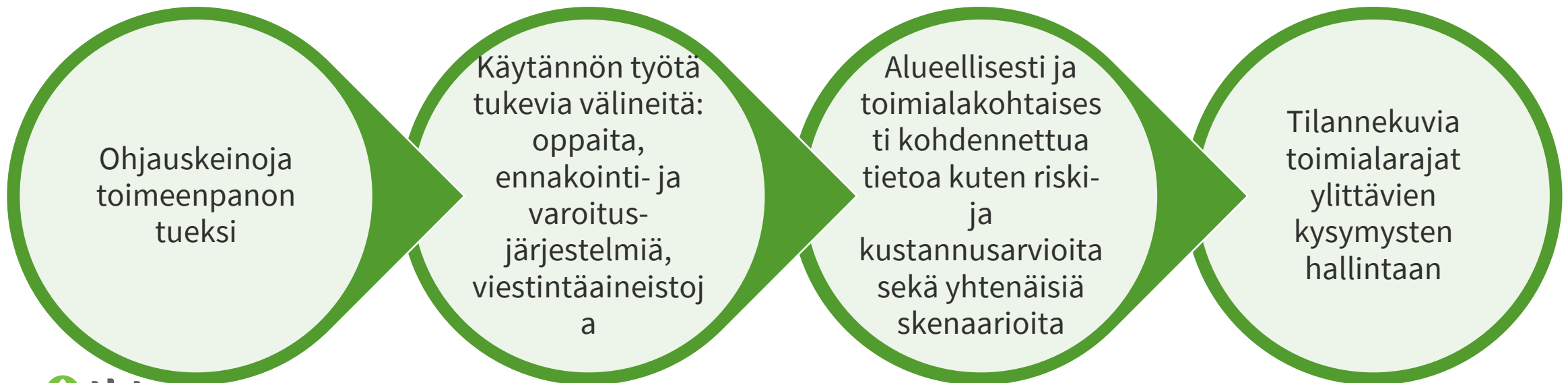
Ilmastonmuutoksen vaikutukset terveydenhuollon palveluihin

- Ilmastonmuutos vaikuttaa myös terveydenhuollon palveluihin ja huoltovarmuuteen
- Lisääntyneet sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat häiriötilanteet voivat asettaa tilapäisiä haasteita terveyspalveluiden jatkuvuudelle
 - Pitkittyneet sähkökatkot, vesihuollon katkokset sekä vaikeisiin keliolosuhteisiin liittyvät potilaskuljetusten järjestämisen ongelmat
 - Huoltovarmuuden turvaaminen
- Uudet haitat voivat kuormittaa sosiaali- ja terveyshuoltoa uudella tavalla
 - Ilmastonmuutoksen aiheuttamat sosiaaliset vaikutukset
 - Heijaste- ja poikkisektoriaaliset vaikutukset

Sopeutumisen tausta Suomessa

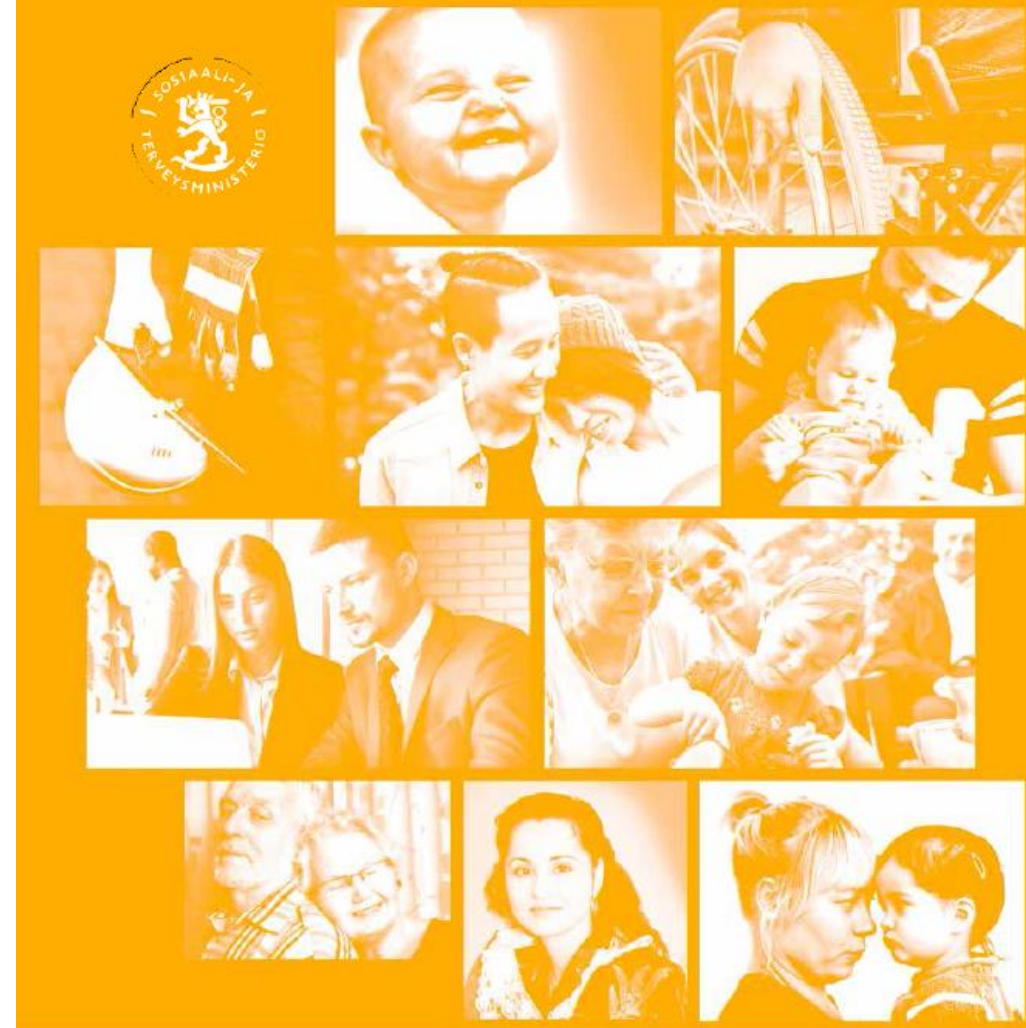
- Suomessa ilmastolaki 2015 (Ilmastolaki 609/2015): ilmastonmuutokseen sopeutuminen liitettiin osaksi ilmastopolitiikkaa
- ”Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2022” vuonna 2014: tavoitteena on edistää yhteiskunnan kykyä hallita ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä ja sopeutua ilmastossa tapahtuviin muutoksiin

Sosiaali- ja terveysministeriön sopeutumissuunnitelman tavoitteet:

- 1) selvittää sopeutumisen ja sitä tukevien rakenteiden nykytila Suomessa,
- 2) tunnistaa nykyisiä ja uusia sopeutumistoimia terveyden ja hyvinvoinnin toimialueella,
- 3) kansallisessa sopeutumisstrategiassa esitettyjen toimenpiteiden konkretisoiminen ja selkeyttäminen STM:n hallinnonalan vastuualueella,
- 3) sopeutumissuunnitelman jalkauttaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille ja
- 4) ilmastonmuutokseen sopeutumisen valtavirtaistaminen lisäämällä riskitietoisuutta.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163160>

Ilmastonmuutos sosiaali- ja terveyssektorilla

Sosiaali- ja terveysministeriön
ilmastonmuutokseen sopeutumisen
suunnitelma (2021–2031)

STM:n ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma

- Terveys ja sosiaalinen hyvinvointi
 - Tarttumattomat taudit
 - Tartuntataudit
 - Ravitsemus ja terveys
 - Työterveys ja työhyvinvointi
 - Sosiaaliset vaikutukset
 - Ilmastonmuutoksen hillinnän terveysvaikutukset
 - Muut terveysvaikutukset
- Sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut
 - Terveydenhuolto
 - Sosiaalihuolto
 - Työterveyshuolto
- Huoltovarmuus
- Poikkisektoriaaliset vaikutukset
- Heijastevaikutukset

Sosiaali- ja terveysministeriön
ilmastonmuutokseen sopeutumisen
suunnitelma (2021–2031)

STM:n hallinnonalan sopeutumistoimien tavoitteet ilmastonmuutoksen suoriin vaikutuksiin – Helteet

Muodostetaan **kansallinen kokonaisnäkemys** helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi tarvittavista lyhyen ja pitkän aikavälin **toimenpiteistä** eri toimintasektoreilla. Kansalliset tavoitteet, suositukset ja ohjeistukset ohjaavat varautumista alueellisella ja paikallisella tasolla.

Keskeistä sopeutumisessa on **suojata herkkiä väestöryhmiä**. Vakavien terveyshaittojen ehkäisemiseksi helteeseen varautumista on vahvistettava erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä.

Esimerkkejä sopeutumistoimenpiteistä - Helteet

Sopeutumistoimi	Keskeiset toimijat
Kansallinen toimintasuunnitelma helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi	STM, THL, TTL
Hellevaroitusten yhdistäminen ennalta suunniteltuihin toimenpiteisiin	STM, IL, THL, TTL, AVI:t, kunnat, sairaanhoitopiirit, SOTE-toimintayksiköt, Huoltovarmuuskeskus
Uudet ja päivitettyt ohjeistukset eri toimijoille (mm. kunnat, sosiaali- ja terveydenhuolto, koulut ja päiväkodit)	STM, OKM, THL, TTL
Sosiaali- ja terveydenhuollon hoitolaitosten viilennysmahdollisuuksien parantaminen	STM, sairaanhoitopiirit, kunnat, , SOTE-toimintayksiköt
Asumisterveysasetuksessa (STM 545/2015) huoneilman korkeille lämpötiloille lämmityskauden ulkopuolella annettujen toimenpiderajojen terveysperusteinen tarkastelu	STM, THL
Suosituksien kaupunkisuunnitteluun ja kaavoitukseen hellehaittojen torjuntaa edistävästä keinoista	YM
Rakennusten ylikuumenemisen ehkäisyn huomioiminen rakentamisessa	YM

STM:n hallinnonalan sopeutumistoimien tavoitteet ilmastonmuutoksen suoriin vaikutuksiin – Liukastumiset ja sisäilman laatu

Liukastumiset

- **Tiedottaa** liukastumisen ehkäisystä jatkamalla nykyisiä tiedotuskampanjoita
- **Selvittää** tarkemmin **ilmastonmuutoksen vaikutus** liukkaisiin keleihin ja **liukastumisenonnettomuuksiin** Suomessa

Sisäilman laatu

- **Selvittää** ilmastonmuutoksen ja sisäilman laadun välisiä **yhteyksiä** Suomessa
- **Selvittää** sisäilman kannalta **sopeutumismahdollisuudet** ilmastonmuutokseen Suomessa

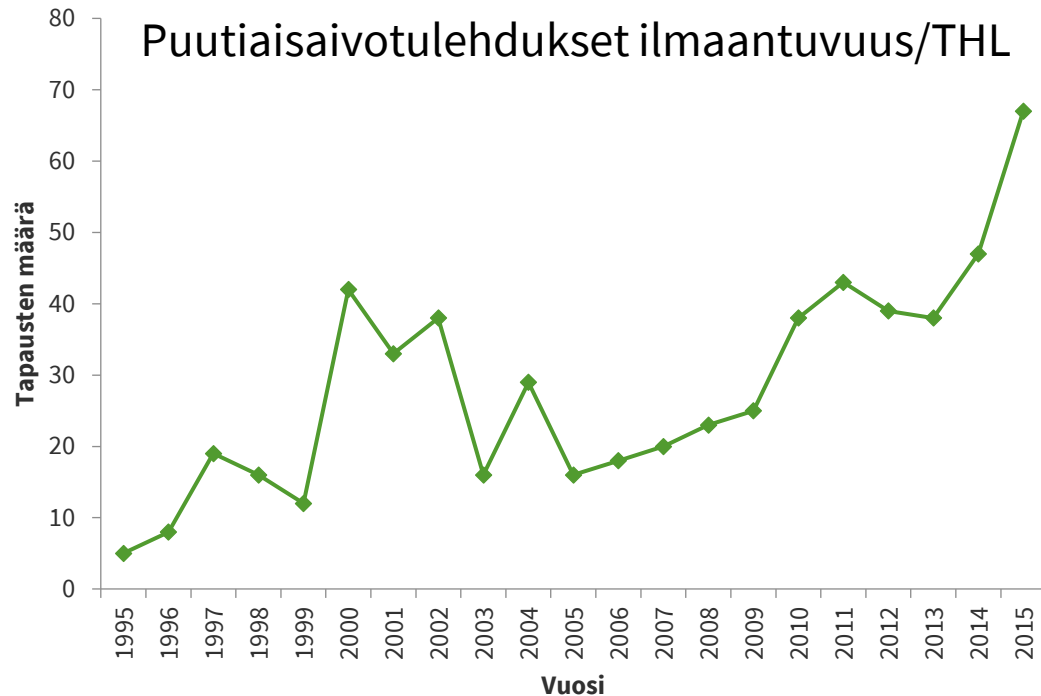
STM:n hallinnonalan sopeutumistoimien tavoitteet ilmastonmuutoksen suoriin vaikutuksiin – Mielensterveys

Toimintavalmiuksien lisääminen sään mahdollisten ääri-ilmiöistä johtuvien traumaperäisten psyykkisten kriisien ja stressihäiriöiden varalta, **hoidon tehostaminen** kesän hellejaksojen lisäämän tautitaakan estämiseksi ja **ajastetun valonkäytön lisääminen** talvipäivien pimenemisestä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi

Tehostaa **rakentamisen, maankäytön ja asumisen sopeutumistoimia** mielensterveyshaittojen ehkäisemiseksi

Seuranta: Sopeutumistoimenpiteiden toteutumista seurataan terveydenhuollon laaturekistereistä häiriöryhmittäin

STM:n hallinnonalan sopeutumistoimien tavoitteet ilmastonmuutoksen suoriin vaikutuksiin – Vektorivälitteiset taudit

Vektorivälitteiset taudit

- **Seurataan** vektorivälitteisten tartuntatautien **esiintymistä** THL:n tartuntatautirekisterin ja muiden kansallisten rekistereiden avulla. **Tehostetaan tutkimusta ja yhteistyötä.** Kartoitetaan kansallista toimijaverkosta vektorivälitteisille taudeille ja pyritään perustamaan asiantuntijaverkosto.
- **Kehitetään viestintää** kansalaisten tietoisuuden lisäämiseksi erityisesti puutiaisvälitteisten tautien osalta.

STM:n hallinnonalan sopeutumistoimien tavoitteet ilmastonmuutoksen epäsuoriin vaikutuksiin – Sosiaaliset vaikutukset

Kaikilla hyvinvointialueilla (maakunnilla) on **sosiaali- ja terveydenhuollon ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelmat.**

Hyvinvointialueiden (maakuntien) sopeutumis suunnitelmissa eritellään hallintosektoreiden rajoja ylitettävät **sopeutumistoimet.**

Selvitetään kunnan ja hyvinvointialueen (maakunnan) **edellytykset huomioida ilmastonmuutokseen sopeutuminen julkisissa hankinnoissa** sekä **mahdollisuudet** sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviin **paikallisiin toimiin.**

Terveysthuollon sopeutumistoimien tavoitteet ilmastonmuutoksen välillisiin vaikutuksiin

Terveys- ja sosiaalihuolto joutuu osaltaan vastaamaan väestön sosiaalisen tilanteen ja terveydentilan muutoksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon resilienssiä
(muutosjoustavuutta) **tulee kasvattaa** vastaamaan mahdollisiin toimintaympäristön muutoksiin tai äkillisiin shokkeihin.

Erityisesti terveydenhuolto on **riippuvainen yleisen infrastruktuurin toimivuudesta**, esim. liikkumisväylistä ja kuljetusvälineistä, sähköstä ja digitaalisesta infrastruktuurista.

STM:n hallinnonalan sopeutumistoimien tavoitteet ilmastonmuutoksen välillisiin vaikutuksiin – Heijaste- vaikutukset

Ympäristöongelmat, ml. ilmastonmuutos, niiden torjunta ja niihin sopeutumisen **huomioiminen sosiaali- ja terveydenhuoltosektorin palveluiden tarpeessa**. Sektorin toiminta on riippuvainen yhteiskunnan resursseista ja resurssien jaosta sekä yhteiskunnan yleisestä infrastruktuurista ja varautumistoimista

Heijastevaikutusten huomioiminen investointeja tehtäessä.

Selvitetään heijastevaikutuksia Suomessa ja yhtenä osana tarkastellaan heijastevaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Yhteenvedo

Terveyden, hyvinvointivaikutusten sekä terveydenhuollon toimivuuden uhka lisääntyy muuttuvan sään ja ilmaston seurauksena

Sosiaali- ja terveydenhuollon hyvä tiedostaa uhkat ja kohdistaa varautumista viisaasti ja ennakoivasti

Sosiaali- ja terveydenhuollon sopeutumissuunnitelma tarjoaa konkreettista esimerkkejä sopeutumistoimenpiteistä

Kiitos mielenkiinnosta!

Jaana Halonen

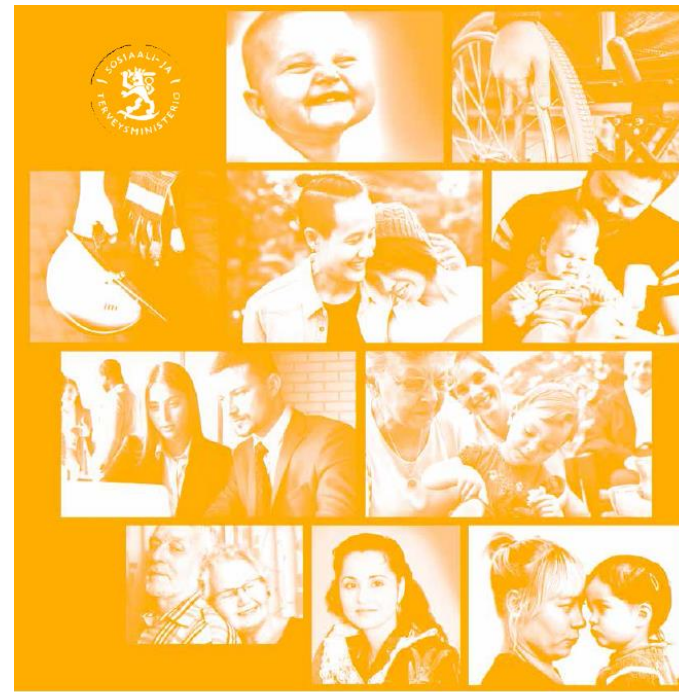
Tutkimusohjelmajohtaja, dos @jaana_halonen

Päivi Meriläinen

Erikoistutkija, FT @Pmerilai

Etunimi.sukunimi@thl.fi

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163160>

Ilmastonmuutos sosiaali- ja terveyssektorilla

Sosiaali- ja terveysministeriön
ilmastonmuutokseen sopeutumisen
suunnitelma (2021–2031)

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2021:20

